

רשימות

בפרשת השבוע

בשלה

פרק י"ג פסוק י"ז

ויהי בשלה

נאמר בגמרא [מגילה יב.] "אמר רבי לוי ואיתימא רבי יונתן דבר זה מסורת בידינו מאנשי כנסת הגדולה, כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער", וקשה מה צער יש כאן, הרי זה שמחה גדולה מאוד שמשתחררים מעבדות לחירות, אחרי כל כך הרבה שנים, כך הקשה ב"אור החיים" [וקשה על קושינו שהרי הגמרא [שם] במסקנא אומרת שלפעמים "ויהי" זה לשון שמחה, ורק אם כתוב "ויהי בימי" זהו לשון צער עיין שם, אך עיין במדרש רבי תנחומא שמשמע שגם כאן היה צער, שהמדרש שואל מי קרא וי (ויהי), ועיין עוד במדרש רות רבה ז'].

עוד קשה שכתוב בפסוק שפרעה שלח אותם, וצריך להבין וכי פרעה שלח אותם, והרי ה' שלח אותם שנאמר [יב, נא] "ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם?" אמנם פרעה אמר קומו צאו מתוך עמי, אך זה היה נגד רצונו כל השנים, ועשה זאת כי לא היתה לו ברירה, אך מכאן ועד לומר שהוא שלח אותם, שמשמע שהיה זה רצונו שילכו לתמיד, איך אפשר לומר כן, והרי זה היה נגד רצונו, ועוד שלפי דברי רש"י [י"ד ה' בד"ה ויוגד] נתן להם לילך רק לשלשה ימים ושלח עמהם מרגלים, ולכן אחרי כמה ימים שראו שלא חזרו כבר רדף אחרי בני ישראל להחזירם?

י"ל ששאלה אחת מתרצת את השניה, שחלק גדול מבני ישראל כשיצאו ממצרים חשבו שפרעה הוא משחררם, כיון שהיה מלכם כל השנים, ועבדו לו והיו הרבה שנים תחת השפעתו, ולכן חשבו שגם דבר זה, היציאה ממצרים, הוא מהמלך פרעה, ואפילו שראו כל המכות והניסים שנעשו, עדיין היו תחת השפעתו, וכלשון בעל ה"אבן עזרא" [שמות יד, יג] "זוהו הדור היוצא ממצרים, למד מנעוריו לסבול עול מצרים, ונפשו שפלה", ועל זה נופל הלשון צער, שהפסוק אומר לנו שהוא צער גדול שבני ישראל חשבו כך, ולא ידעו ולא התבוננו שהקב"ה משחררם מבית עבדים.

פרק י"ד פסוק ד'

ויעשו כן

רש"י: להגיד שבחן, ששמעו לקול משה, ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו, אנו צריכים לברוח, אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם.

קשה מהיכן היה לבני ישראל את האומץ ללכת להתקרב אל האויב, לעשות דבר שנראה כמו התאבדות, ללכת לכיוון פרעה וחילותיו, בלי שום טרזוניה ותלונה, הרי רואים אנו בהמשך הפרשות, שהיו עם קשה עורף והתלוננו הרבה, עד כדי כך שנקראים עם קשה עורף? וכן צריך להבין מדוע השתמשו כאן בלשון "בן עמרם", ולא משה רבינו? י"ל שבני ישראל החליטו כשיצאו ממצרים וראו כל המכות שנעשו למצריים, אמרו לעצמם שאנו נעשה כדבר הקב"ה ביד משה, בלי שאלות וחשבונות, כמו שהיה אצל עמרם יעלא

רצה בתחילה לחזור לאשתו בגלל גזירת פרעה, ולבסוף הלך בעצת בתו מרים והחליט שהיא צודקת, וצריך לעשות מה שהקב"ה אומר בלי לעשות חשבונות.

אמר הקב"ה בזכות אמונה זו תזכו מיד לנס קריעת ים סוף, דבר זה מפורש במכילתא דרשב"י [כאן] וזה לשונו "רבי אומר אמר הקב"ה כדאי היא האמונה שהאמינו בי ישראל, שאקרע להם את הים, שלא אמרו למשה, האיך נחזור לאחורינו שלא לשבור לב טף ונשים שעמנו, אלא האמינו בי והלכנו אחר משה".

פרק י"ד פסוק ו'

ואת עמו לקח עמו

רש"י: משכם בדברים, לקינו ונטלו ממונינו ושלחנום, בואו עימי ואני לא אתנהג עמכם כשאר מלכים, דרך שאר מלכים, עבדיו קודמין לו במלחמה, ואני אקדים לפניכם, שנאמר "ופרעה הקריב", הקריב עצמו ומיהר לפני חיילותיו, דרך שאר מלכים ליטול ביזה בראש כמו שיבחר, אני אשוה עמכם בחלק, שנאמר "אחלק שלל".

יש ללמוד מכאן עד כמה חמדת הממון יכול לאבד דעתו של אדם, כי הרי המצריים ראו את כל המכות שהביא הקב"ה עליהם, ובכל זאת על ידי דברים אחדים הצליח פרעה לשכנעם שיבואו איתו, כדי לקחת בחזרה את הכלים שלקחו ישראל, וכן שיקבלו הרבה שלל, ובגלל עניני ממון [בין השאר] היו מוכנים להלחם, והרי מדובר כאן גם על הכשרים שבמצריים, שרק להם נשאר סוסים, כמו שמביא רש"י בפסוק הבא [ז'] "הטוב שבמצריים הרוג", ובאמת פחדו להלחם בישראל, ולכן היה צריך פרעה למשכם בדברים, ובגלל הטענה של הממון שהשאלום, היו מוכנים לרדוף אחרי בני ישראל, אפילו שידעו שהקב"ה בעזרם, כמו שמביא רש"י לעיל בפסוק ה' ד"ה ויהפך.

פרק י"ד פסוק כ"ג

וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים

עומדים כאן שני מחנות, מחנה ישראל מול מחנה מצרים בתוך הים ביבשה, והענן חוצץ בין המחנות, והמצרים נכנעים ואומרים [יד, כה] "אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים", אך אמרו זאת רק אחרי שנשרפו הגלגלים ונגררו המרכבות, והיושבים בהם נעים, ואבריהן מתפרקין, כך מביא שם רש"י, ואפילו שכבר ראו את הנס הגדול של קריעת ים סוף, שהים נבקע בשביל בני ישראל כדי שיוכלו לברוח מהם, עדיין לא אמרו שה' נלחם במצרים, ואמרו לעצמם שנס קריעת הים נעשה בשביל עצמם, כי הצדק איתם, שיוכלו לרדוף אחרי בני ישראל, כדי להחזיר את הממון שלקחו, ורק אחרי שנפגעו בגופם והזדעזעו אבריהם, רק אז הודו הרשעים הללו שה' נלחם להם במצרים, שכן דרך הרשעים שאינם מתבוננים ואינם שמים על לב, עד שהדבר פוגע בעצמם ובגופם, אז גם התברר להם שהים לא נבקע למענם, ולפעמים גם אז לא מתבוננים.

פרק י"ד פסוק כ"ט

ובני ישראל הלכו בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם

לשם מה נאמר פסוק זה פעמיים, כאן לפני השירה, ולעיל בפסוק כ"ב? כך הקשו הראשונים על הפסוק, ועיין שם מה שתרצו. עוד י"ל שלעיל מדובר כשזה אכן קרה, ואז עדיין לא היה סיפק בידם להתבונן ולהפנים את הדבר הגדול, והנס העצום שעברו, [ולכן גם נאמר שם בפסוק כ"ב "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה", כי הדבר הראשון שראו זה את הים ונכנסו בו], וכן היו עדיין בפחד ובחרדה גדולה מפני המצריים הרודפים אחריהם, אך כאן כשעמדו לפני השירה מדובר בסיפור הדברים, אחרי שכל המצריים טבעו ומתו, עכשיו יכלו להתבונן בנס הגדול שהיה להם, ולחשוב על מה שעבר עליהם, [ולכן כאן נאמר ביבשה בתוך הים, כי כעת שמו לב לגודל הנס שבעצם הם הלכו ביבשה בתוך הים], וכן אין חשש מהם, שהמצריים כבר מתו, ורק אז יכלו לומר שירה.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com